

Trods mindre skønhedsfejl og manglen på Crehans egne bud på en tidssvarende anvendelse af Gramsci er bogen en fin introduktion til, hvordan Gramscis teoriapparat kan være nyttigt for antropologer med interesse for politisk antropologi. Har man ikke for længst afskrevet kulturbegrebet, kan bogen desuden læses som et bidrag til at revitalisere det efter dekonstruktivismens forsøg på at gøre det politisk impotent.

*Christian Groes Green
Cand.scient.anth.*

Sherry B. Ortner: *New Jersey Dreaming: Capital, Culture and the Class of '58.* Durham and London: Duke University Press 2003. 340 sider. ISBN 0-8223-3108-X. Pris \$29.95.

Det første, en dansk læser skal vide i forbindelse med denne bogs emne, er, at en *klasse*, når det drejer sig om en amerikansk high school, betyder en årgang. Den kan ikke umiddelbart sammenlignes med den danske gymnasieklasse, der kan rummes på ladet af en enkelt lastbil, og som under råb og hujen kører gennem Københavns gader, når studenterne *springer ud* sidst i juni. Da Sherry Ortner i 1988 besluttede at studere sin egen afgangsklasse fra Newark, New Jersey 1958, søgte hun kontakt med 300 gamle elever. Det vil sige, at hendes *klasse* fra Weequahic High School kunne fylde en hel jumbojet!

Denne monografi indeholder megen rig empirisk forskning og dertil vægtig socialvidenskabelig refleksion. Over to tredjedele af klassen udfyldte detaljerede spørgeskemaer. Af disse personer blev 100 interviewet i deres hjem, på deres arbejdspladser eller på restauranter. Der var også tid til at interviewe nogle af deres voksne børn, så „generation X“ gør også sin entre.

I 1988 fejredes 30-års studenterjubilæet, hvilket blev afsæt for projektet, som førte antropologen ud på kilometervis af motorveje og rundt til mange amerikanske byer og forstæder for at gennemføre interviews og samtaler. Nogle erfaringer undervejs er nedfældet i, hvad Ortner kalder „projektjournalen“, som afslutter hvert enkelt kapitel i bogen. Her finder vi et åbent selvgjort selvportræt af en „indfødt antropolog“, som undertiden er pinligt berørt og ofte underholdt. Ortner beskriver et sted sig selv som „en relativt optimistisk personlighed“ (s. 211). Enhver, der nogensinde skulle have næret i tvivl om, at en antropolog skulle kunne udføre kvalificeret forskning i sit eget samfund og ydermere på sit eget „folk“, bør læse denne bog. Ortner undskylder, at hun ikke har udført et langvarigt antropologisk feltarbejde for at indsamle data til bogens analyser. Hun mener, at spørgeskemaer og interviews har deres begrænsninger, men arbejdsmetoderne var betinget af nødvendighed.

Hun anbefaler de kritiske sociologer Paul Willis, Pierre Bourdieu og Michel Foucault samt sine amerikanske sociologiske kolleger, der forsker i „high schools“ i byerne, og som leverer de sammenlignende parametre for analysen. Sherry Ortner inddrager flere pointer fra Bourdieu, for eksempel om hvordan grupper, som oplever eksklusion fra de „højere samfundslag“, bebrejder sig selv deres position. Således benægter nogle af Ortners afroamerikanske klassekammerater, at det var racisme, som var årsag til, at sorte studerende ikke blev inviteret hjem til de hvide. De giver som forklaring, at „der var nogle ting, man bare ikke gjorde“ (s. 81). Ikke desto mindre advarer Ortner generelt imod en

ukritisk accept af Bourdieus antropologiske teori: „Bourdieu undervurderer en hel mængde varierende modsatrettede kræfter, som findes selv i „simple“ samfund, og som uafslægtligt truer med at sprænge disse lukkede kredsløb af social og kulturel reproduktion“ (s. 79). Ortner er faktisk mere konsekvent end Bourdieu i sin kritik af en statisk struktur-analyse. Hun har ofte kritiseret sine kolleger i antropologien for at negligere sociale klasser. Køn og etnicitet har så at sige overskygget klasse. De amerikanske informanter redegør ofte selv for deres erfaringer, især hvor de er blevet såret eller har fejlet, i kategorierne køn og etnicitet. Ortner insisterer på, at klasse eksisterer, blot i det skjulte. I Danmark taler vi tilbagevendende om *den sociale arv* som bestemmende for en persons livshistorie. I Amerika ville termen snarere være et kulturelt *ar*, ikke arv! De to typer erfaringer er beslægtede, og det er en af bogens virkelige kvaliteter, at Sherry Ortner igen og igen tænker over sameksistensen af klasse, køn, race og etnicitet, som de ytrer sig blandt hendes tidligere skolekammerater. Hun kontrollerer gang på gang sin analyse i forhold til sit bevismateriale som en, der er i færd med at strikke en sweater, tjekker opskriften.

Ortners afgangsklasse bestod for 83 procents vedkommende af jødiske elever, og den kan derfor ikke siges at være repræsentativ for det amerikanske samfund. Ortner reflekterer over netop begrebet repræsentativitet og viser, at De Forenede Stater efter anden verdenskrig undergik en „middelklassificering“ med en dramatisk hastighed. Selve „middelklassificeringen“ blev faktisk eksemplificeret netop i det jødiske fællesskab, idet dette selv var differentieret eller segmenteret. Ikke-jøderne, inklusive nogle få afroamerikanere (6 procent), deltog på lignende vis i „middelklassificeringen“.

Nøgleordet i personernes livshistorier er „succes“. De fleste i hendes årgang, alle grupper, mænd og kvinder, jødiske eller ikke-jøder, beskriver deres liv i forhold til opnåelsen af større eller mindre succes. Nogle beskriver sig selv og andre klassekammerater som „meget, meget succesfulde“. Højere uddannelse, bedre job, højere indkomst og nogle gange lykke bliver fremhævet i interviewene. Ortner forbinder denne succes med en videre social bevægelse, som understøttede hendes klassekammerater på trods af deres „kulturelle ar“, nemlig kampen for borgerrettigheder og kvindefrigørelse.

Ortner viser, hvordan kvinderne i hendes årgang var de første på „pigesporet“ (the girl track). Det vil sige, at de gik den slagne vej, som piger nu engang gik, hvilket indbar mindre uddannelse og tidligt indgået ægteskab. De forlod imidlertid dette spor i 60'erne. Ordet „spor“ virker på forskellig måde. Det udstikker en vej, men samtidig kan det lede til en bevidsthed om nye retninger. Mange af succeshistorierne i Ortners årgang kan fortælles ved brug af „spormetaforen“, inklusive effekten af skiftene. Generation X, det vil sige Ortners klassekammeraters børn, fortsatte ofte ikke i pigesporet, og dette foruroligede og påvirkede forældrenes egen oplevelse af succes i 80'erne og 90'erne.

Det centrale analytiske værktøj, som Ortner udvikler igennem bogen, er en model bestående af fire felter med en akse, som opdeler i en høj og en lav kapital. De to andre kategorier i modellen er, hvad hun kalder (etno)grafisk „tam“ og „vild“. Således var de „tamme“ med høj social kapital selvskrevne til de ledende poster i klassens og skolens liv. De var populære, intelligente og især for drengenes vedkommende kørte de på skinner ind på de bedste universiteter efter afgangseksamenen.

De elever, der havde høj social kapital og var „vilde“, var stjerneatleterne, såkaldte *jocks* (opkaldt efter penisbeskyttere), og for pigernes vedkommende *cheerleaders*. De

elever, som havde lav kapital og var „tamme“, var medlemmer af mindre vigtige organisationer på gymnasiet, og de var ikke „populære“ på samme måde som kliken på toppen. Dem med lav kapital, der var „vilde“, var dem, som næsten droppede ud, og som havde deres venner og sociale liv uden for gymnasiet. Her kaldtes drengene for *hoods* (bøller) og pigerne for *sluts* (ludere). De gik for eksempel i billigt tøj. Sherry Ortner har faktisk noget svært ved at identificere disse såkaldte ludere i virkeligheden, men selve begrebet var i højeste grad levende i 1950'erne. Ortner advarer mod at hendes firefeltmodel anvendes slavisk, og jeg vil sætte spørgsmålstegn ved, om hendes eksplicite strukturalistiske model i virkeligheden er nødvendig for hendes analyse. Hun grunder selv over det, så hendes model bliver både til noget at *tænke med* og noget at *tænke imod med*. Hendes pointe er, at klasse er meget fremtrædende i det samfund, som hun er del af. I hendes kulturelle redegørelse for hendes egen skoleårgang virker det, som om hun bevæger sig fra en stringent strukturanalyse à la Lévi-Strauss til en Barth'sk transaktionsmodel.

Hvad hentyder titlen *New Jersey Dreaming* til? Referencen er til dels til „den amerikanske drøm“, hvor verdslig succes kan opnås gennem hård kamp mod alle odds. Drømmen er et løfte, der kun kan indfries gennem hårdt arbejde. New Jersey er stedet for denne amerikanske drøm, måske det allerbedste sted for dagdrømme.

Newark ligger lige over for New York City på den anden side af Hudsonfloden, og mange af Ortners klassekammerater prøvede deres drømme af i Greenwich Village, hvor de hørte digtoplæsninger, jazz og folkemusik på kaffehusene. Ortner er nu selv professor på Columbia Universitet og kan derfra se over til den anden siden af Hudsonfloden til sin hjemby. William Carlos Williams' og Allan Ginsburgs digte og Bruce Springsteen tilføjer alle farve og stof til *New Jersey Dreaming*. Den i offentligheden mest kendte fra Ortners gymnasieårgang er forfatteren Philip Roth, som har skrevet udførligt om sin barndom i det jødiske miljø i Newark (f.eks. *Portnoy's Complaint* 1969).

Det, der gør Sherry Ortners etnografiske studie så overbevisende, er måden, hvorpå det samstemmer med, men aldrig overlapper Roths fiktion. Der er næppe det gymnasium i USA, som er blevet husket og undersøgt med så megen iver som Weequahic. Gymnasietiden, lærer vi, er det tidspunkt i livet, hvor drømmene begynder at arbejde. Ortners undersøgelse viser, at den sociologiske fantasi, som C. Wright Mills gjorde sig til talsmand for, også er antropologens bedste ressource.

Jonathan Schwartz
Lektor emeritus
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

Susanne Højlund: *Barndomskonstruktioner. På feltarbejde i skole, SFO og på sygehus*. København: Gyldendal Uddannelse 2002. 293 sider. ISBN 87-02-01289-8. Pris: 298 kr.

Bogen *Barndomskonstruktioner. På feltarbejde i skole, SFO og på sygehus* er en revideret udgave af Susanne Højlands ph.d.-afhandling. På baggrund af 13 måneders feltarbejde i henholdsvis folkeskolen, SFO og på sygehus viser forfatteren, hvordan børns sociale identitet i forskellige institutionelle sammenhænge er tæt relateret til professionelles forestillinger om børn.